

Concept Uitgangspunten en uitsluitgebieden voor grootschalige opwek duurzame energie

Team Milieu gemeente Dalfsen
mei 2021

1. SAMENVATTING	3
2. INLEIDING	4
3. UITGANGSPUNTEN	5
3.1. Algemene randvoorwaarden Dalfsen	5
3.2. Afspraken RES West Overijssel	5
3.3. Opgave Dalfsen	5
3.4. Uitsluitgebieden	6
3.5. Zonneparken	6
3.6. Windmolens	7
4. LOKAAL EIGENDOM	8
5. PROCES	8
6. MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE	9

BIJLAGE 1

Kaart globale ligging gebieden waar zonneparken en windmolens zijn uitgesloten.

1. Samenvatting

De gemeente Dalfsen heeft concept uitgangspunten voor grootschalige opwek duurzame energie. De belangrijkste uitgangspunten zijn hieronder samengevat:

- Het plafond is 100 Gwh aan grootschalig duurzaam geproduceerde elektriciteit. Hiervan is circa 70% al gerealiseerd of vergund.
- Gestreefd wordt naar een totale verhouding windenergie en zonne-energie van 60/40%.
- Gestreefd wordt naar clustering en bundeling van energieprojecten.
- Nadelige effecten van zonneparken en windmolens op het landschap of ecologie moeten worden voorkomen of gecompenseerd.
- Een zonnepark of windmolen moet maatschappelijke meerwaarde opleveren.
- Initiatiefnemers moeten buurtbewoners vroegtijdig betrekken bij het plan en zorgvuldig communiceren.
- Inwoners van de gemeente Dalfsen moeten de gelegenheid krijgen om financieel te participeren.
- Minimaal 50% van het opgestelde vermogen is lokaal in eigendom bij bijvoorbeeld een lokale energiecoöperatie.
- Het Leidraad Participatie en het projectproces moet worden gevolgd.
- Een zonnepark moet gedurende de looptijd meervoudig worden gebruikt en na uiterlijk 25 jaar moet een zonnepark geheel zijn verwijderd en gerecycled.
- Nieuwe grote vergisters zijn in de gemeente Dalfsen niet toegestaan.
- De landelijke wet- en regelgeving en regionale afspraken, beleidsegels, handreikingen en wegwijzers worden gevolgd.

Naast de genoemde uitgangspunten zijn de gebieden met de volgende bestemmingen of gebiedsaanduidingen uitgesloten voor zonneparken en windmolens (zie ook bijlage 1):

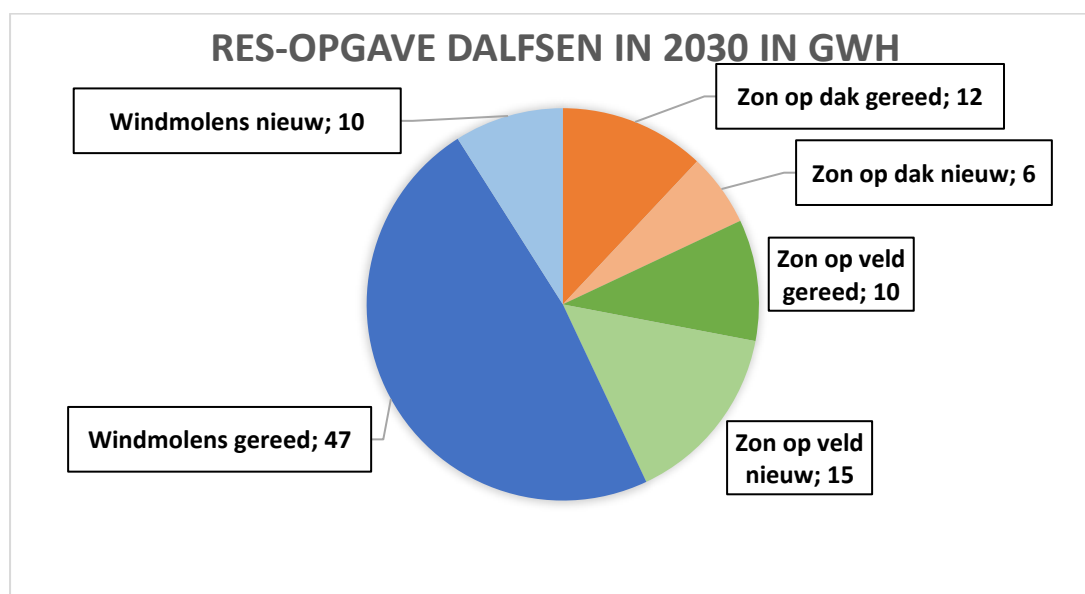
- Natuur.
- Agrarisch met waarden.
- Landschapselement.
- Verkavelingsstructuur .
- Milieuzone Grondwaterbescherming.
- Luchtverkeer.

2. Inleiding

In 2015 heeft Nederland zich verbonden aan het klimaatakkoord van Parijs. Eén van de wegen om invulling aan dit overkoepelende akkoord te geven, is een transitie naar een CO₂-vrij energiesysteem. De verwachting daarbij is dat in de nabije toekomst aan een groot gedeelte van de energie- en warmtevraag voldaan wordt met behulp van duurzaam opgewekte elektriciteit.

Dalfsen heeft in de Regionale Energie Strategie (RES) West Overijssel aangeven te gaan voor 100 Giga Watt hour (GWh) aan duurzame energie in 2030. Dat is globaal 50% van de Dalfser energievraag ten opzichte van het peiljaar 2016 (bron: Energiemix).

Volgens de netbeheerder was begin 2021 ongeveer 50% van de Dalfser RES-opgave gerealiseerd en eind 2021 is dit percentage ongeveer gestegen naar 70%. In de onderstaande grafiek is de RES-opgave van Dalfsen globaal weergegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt in de bron (zon of wind) en in de hoeveelheid Gwh (gereed en nieuw).

Zonneparken en windmolens hebben impact op het landschap en leefomgeving. Diverse landelijke en regionale beleidsdocumenten zijn vastgesteld om deze ontwikkelingen zorgvuldig te laten plaatsvinden. Ook is meer inzicht gekregen van de effecten van meer zonneparken en windmolens op het bestaande elektriciteitsnet. Een uitgebreide uitleg en toelichting is opgenomen in de RES West Overijssel.

Tot slot heeft de gemeente Dalfsen de afgelopen jaren ervaringen opgedaan met de ontwikkeling en realisatie van zonneparken en windmolens.

Al deze ontwikkelingen en nieuwe kennis zijn vertaald naar een aantal uitgangspunten die voor de gemeente Dalfsen belangrijk zijn voor nieuwe zonneparken en windmolens. Aanvullend zijn op basis hiervan een aantal gebieden uitgesloten voor nieuwe zonneparken of windmolens.

Zonnedaken en vergisters

Voor twee andere vormen van grootschalige opwek van duurzame energie zijn geen aanvullende uitgangspunten of uitsluitingen opgenomen; zonnedaken en mestvergisters. Zonnedaken en kleinschalige mestvergisters (max. 80 kuub per dag) hebben weinig impact op het landschap of leefomgeving. Beide zijn gekoppeld aan bebouwingen/bedrijven en hebben ten opzichte van een zonneparken windmolen een geringe omvang.

Nieuwe grotere vergisters (coproduct, afval en/of mest) zijn niet toegestaan. Mogelijk wordt dit in de toekomst herzien als uit de warmte transitie visie blijkt dat grote hoeveelheden lokaal geproduceerd biogas noodzakelijk is.

3. Uitgangspunten

3.1. Algemene uitgangspunten Dalfsen

De afgelopen jaren heeft Dalfsen ervaring opgedaan met grootschalige energieprojecten. Op basis hiervan kunnen de onderstaande algemene uitgangspunten worden geformuleerd:

- Dalfsen wil voorop lopen in duurzame energie als het gaat om het opwekken en produceren van duurzame energie. En meer nog dan in kwantitatieve zin, gaat het daarbij om samenwerking en de manier waarop het georganiseerd wordt. Gelet op de kwantitatieve doelstellingen uit de RES 1.0 voor 2030 zijn de kwantitatieve doel binnen handbereik. Maar de doelen voor 2050 reiken veel verder en daarop moet ook voorgesorteerd worden. De gemeente wil daarin vooral excelleren in samenwerking en proceskwaliteit.
- In Dalfsen zijn de projecten haalbaar en realistisch en de plannen worden binnen afzienbare tijd gerealiseerd. Dit vergt duidelijke kaders en heldere spelregels die innovatie niet in de weg staan.
- Grootschalige energieprojecten in Dalfsen kennen maatschappelijk draagvlak en lokale betrokkenheid. Inwoners en Dorpen van Morgen zijn altijd betrokken bij de plannen. De plannen moeten aantoonbare meerwaarde hebben voor de inwoners.
- Zonneparken en windmolens in Dalfsen worden bij voorkeur gecombineerd met andere vraagstukken / gebiedsopgaven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan infrastructuur, woningen, bedrijvigheid, klimaatadaptatie, water etc.

3.2. Afspraken RES West Overijssel

De gemeente Dalfsen maakt onderdeel uit van de RES West Overijssel. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat iedere regio hiervoor een eigen Regionale Energie Strategie (RES) maakt met een goede afweging tussen de belangen van de maatschappij, ruimte en netwerk.

Begin juli 2021 moet iedere regio haar strategie aanbieden aan het Rijk. De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de RES 1.0. De relevante doelen en afspraken zijn hieronder samengevat:

- Bod concept-RES handhaven en streven naar 60% wind en 40% zon
- Zoekgebieden voor zon en/of wind uiterlijk in 2023 op de kaart
- Optimaliseren ruimtelijke kwaliteit bij opwek
- Beperken van maatschappelijke netwerkkosten door clusteren (geen verspreide initiatieven), door bundelen (zonneparken en windmolens bij elkaar) en door de energievraag en energieaanbod bij elkaar te houden.
- Goede participatie en minimaal 50% lokaal eigendom

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de RES 1.0.

De regionale RES-doelstellingen en afspraken zijn van toepassing op zonneparken en windmolens in de gemeente Dalfsen.

3.3. Opgave Dalfsen

De Dalfser RES-opgave van 100 Gwh is de bovengrens voor grootschalige energie. De monitor van de RES-organisatie wordt aangehouden. Daarnaast wordt gestreefd naar een globale verdeling van 60% windenergie en 40% zonenergie (Advies RES 1.0). Nieuwe inzichten kunnen tussentijds leiden tot een andere opgave en/of andere verhoudingen.

De gemeente Dalfsen streeft naar clustering en bundeling van initiatieven. Dit houdt in dat zonneparken en windmolens in elkaars nabijheid en in samenhang worden gerealiseerd. De exacte invulling hiervan is afhankelijk van vele factoren dus maatwerk.

Alle zonneparken of windmolens waarbij op jaarbasis meer energie wordt opgewekt dan ter plekke wordt verbruikt, wordt gezien als 'grootschalig'. Voor kleinschalige energie-opwek (eigen gebruik) zijn in 2020 ruimtelijke kaders vastgesteld. Uiteraard gelden bovenop deze gemeentelijke uitgangspunten de landelijke en provinciale wet- en regelgeving.

3.4. Uitsluitgebieden

Dalfsen is een prachtige groene gemeente met diverse landschappelijke en ecologische kwetsbare gebieden. Daarom worden de gebieden met de volgende bestemmingen / gebiedsaanduidingen uitgesloten voor grootschalige opwek:

- Natuur.
- Agrarisch met waarden.
- Landschapselement.
- Verkavelingsstructuur .
- Milieuzone Grondwaterbescherming.
- Luchtverkeer

Op www.ruimtelijkeplannen.nl staan de actuele en exacte contouren van deze gebieden (Bestemmingsplan Buitengebied). In bijlage 1 is een globale kaart opgenomen met de ligging van de gebieden waar zonneparken en windmolens niet zijn toegestaan.

Hoewel elke buurgemeente eigen gebiedsaanduidingen en bestemmingsplanregels heeft, komen de randvoorwaarden en uitgangspunten momenteel goed overeen. Met de komst van de RES West Overijssel zal dit in de toekomst nog meer worden afgestemd. Binnen de ruimtelijke ordening is het overigens gebruikelijk dat nieuwe bestemmingsplannen en visies vooraf met buurgemeenten worden afgestemd.

Voor wat betreft de opstelling van onze eigen Omgevingsvisie is deze notitie daarmee afgestemd en vormt een goede overlap tussen de contouren van de uitsluitgebieden met de contouren uit de concept Omgevingsvisie van de gemeente Dalfsen.

3.5. Zonneparken

De gemeente Dalfsen hanteert de richtlijnen van de provincie Overijssel uit de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving, de Handreiking Zonnevelden en Wegwijzer energie van het Overijssels Landschap. Voor details wordt verwezen naar de betreffende stukken.

Hieronder zijn de belangrijkste uitgangspunten samengevat:

- Een zonneveld moet goed ingepast worden of bijdragen aan het omliggende landschap;
- De effecten op landschap en ecologie moet worden beperkt of gecompenseerd.
- Een zonnepark past qua schaal bij de plek en bijdraagt aan gebiedsspecifieke kwaliteiten;
- Een zonnepark heeft een kwalitatief goede en bij de locatie passende omranding van het veld, waarmee de aansluiting op de directe omgeving vorm krijgt;
- Een zonnepark heeft aandacht voor de belevingskwaliteit, meervoudig ruimtegebruik, bodemkwaliteit, waterkwaliteit en recyclebaarheid van installaties.
- Bij een zonnepark mag maximaal 80% bedekt worden door zonnepanelen.
- Een zonnepark mag niet ten koste gaan van de grondwater- en bodemecologie.
- Een zonnepark moet meervoudig en zinvol in gebruik zijn.
- Een zonnepark wordt voor maximaal 25 jaar toegestaan (tijdelijke aanvullende bestemming (artikel 2.12 lid 1 onder a, sub 3o van de Wabo).

Daarnaast hanteert de gemeente Dalfsen de volgende uitgangspunten ten aanzien van verwijdering en herstel:

- De gehele installatie moet naar afloop aantoonbaar worden verwijderd en gerecycled.
- Na beëindiging van het gebruik als zonnepark, moeten de gronden in principe in de oorspronkelijke staat terug gebracht worden. Voor aanvang van realisatie wordt een uitgebreid flora en fauna onderzoek verplicht (nulmeting) en bij verwijdering van een zonnepark dient opnieuw een uitgebreid flora en fauna onderzoek te worden uitgevoerd (eindmeting). Vervolgens moet een integrale landschappelijke en ecologische afweging gemaakt wat wel en niet kan worden verwijderd in het bijzonder met betrekking tot de maatregelen die zijn getroffen voor de landschappelijke inpassing.
- Detailafspraken (waaronder bankgaranties voor verwijdering) worden voorafgaand aan de vergunningverlening in een anterieure overeenkomst met de gemeente vastgelegd.

3.6. Windmolens

Bij inpassing van windmolens zijn de volgende algemene (wettelijke) richtlijnen van toepassing:

Slagschaduwnorm

Bij woningen van derden mag er niet meer dan 340 minuten per jaar, en maximaal 64 dagen per jaar, slagschaduw optreden. In voorkomende gevallen kan een stilstandsvoorziening worden getroffen: bij ongunstige omstandigheden wordt de turbine dan automatisch tijdelijk stilgezet.

Externe veiligheid

Kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten, zoals woningen, ziekenhuizen, kantoren en winkels, moeten op een bepaalde afstand van windmolens liggen. Woningen zijn kwetsbare objecten. Zij moeten buiten de minimale veiligheidscontour (10-6 contour) van een windturbine liggen.

Geluidsnorm

Geluid van windmolens mag de geluidsnorm van 47 dB(A)Lden niet overschrijden bij omliggende geluidgevoelige bestemmingen, zoals woningen, scholen en ziekenhuizen.

De geluidsnorm is in veel gevallen de beperkende factor. Gemakshalve kan gerekend worden met de volgende vuistregel: de minimale afstand tussen geluidgevoelige bestemmingen en windmolens is vier keer de masthoogte. Als een opstelling van windmolens nader onderzocht wordt, zullen gedetailleerde geluid- en slagschaduwstudies moeten worden uitgevoerd om te toetsen aan de normen.

In Dalfsen zijn maar een beperkt aantal plekken die kunnen voldoen aan de wettelijke richtlijnen.

Bedrijventerreinen worden veelal gezien als locaties waar windenergie goed landschappelijk inpasbaar is. Daar staat tegenover dat de inpassing van windmolens op bedrijventerreinen complex is vanwege het aspect externe veiligheid. Externe veiligheid bij windmolens gaat over het risico dat personen of installaties worden getroffen door bijvoorbeeld een afvallend rotorblad. Externe veiligheid is een belangrijk onderwerp dat zorgvuldig moet worden afgewogen bij het ontwerp en de vergunningverlening van windmolens.

Voor externe veiligheid zijn hier de mogelijke domino-effecten met risicobronnen in de omgeving (inrichtingen, buisleidingen, transportassen) ook nog aan de orde. Falen van een windmolens kan namelijk tot gevolg hebben dat een nabijgelegen risicovol object ook faalt, waardoor de contour van die risicobron toeneemt en over kwetsbare objecten in de omgeving valt.

Tot slot geldt dat (buis)leidingbeheerders, naast het aspect externe veiligheid, eigen beleid opstellen over de plaatsing van windmolens vanwege de leveringszekerheid via de leiding. Het beleid van dergelijke partijen is geen wetgeving. Het is aan het bevoegd gezag om dit beleid al dan niet mee te laten wegen in de besluitvorming.

4. Lokaal eigendom

In de Klimaatwet is Lokaal Eigendom specifiek benoemd als belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van de energietransitie. In de RES West Overijssel is dit onderwerp nader uitgewerkt en een regionale afspraak is gemaakt over een afdwingbaar percentage van lokaal eigendom van minimaal 50%.

De gemeente Dalfsen vindt lokaal eigendom ook belangrijk. Het gaat de gemeente om het betrekken van de lokale omgeving in het proces, het creëren van maatschappelijke meerwaarde, de mogelijkheid tot financiële participatie van inwoners en de lokale besteding van de opbrengsten.

Elk dorp in de gemeente Dalfsen heeft een eigen duurzaam inwonercollectief. Deze collectieven zijn Coöperatie Nieuwleusen Synergie, Vereniging Groen Gebogen, Stichting Duurzaam Hoonhorst, Coöperatie Duurzaam Leefbaar Lemelerveld en Coöperatie Duurzaam Oudleusen. Zij werken samen onder de naam Dorpen van Morgen. De afgelopen jaren zijn diverse kleinschalige en grootschalige energieprojecten gerealiseerd. Zij hebben kennis en ervaring om ook nieuwe projecten op te pakken en zijn bereid dit ook te doen.

Uitgangspunt is dat minimaal 50% van het opgesteld elektrisch vermogen van het zonnepark of windmolen in eigendom is van een lokaal gewortelde partij, bijvoorbeeld Dorpen van Morgen. Initiatiefnemers zijn verplicht een samenwerking aan te gaan deze lokale partij en de samenwerking vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst. In deze overeenkomst worden onder andere het percentage juridische eigendom vastgelegd. In de samenwerking komen ook onderwerpen aan bod ten aanzien van compensatie naar eigenaren en omwonenden en hoe inwoners kunnen meedoen via bijvoorbeeld aandelen.

Lokaal Eigendom past ook bij de Kadernota Duurzaamheid van de gemeente Dalfsen. Lokaal Eigendom en de samenwerking met de Dorpen van Morgen is een vorm van het doel Meer Lokale Kracht.

5. Participatie en projectproces

Uitgangspunt voor ieder zonnepark of windmolen is de Leidraad participatie ([link](#)) van de gemeente Dalfsen. Op basis van ervaringen met eerdere energieprojecten zijn de stappen 1, 2,3 en 5 stappen toegevoegd. Deze eenduidige aanpak moet een zorgvuldig proces borgen in de beoordeling van initiatieven voor grootschalige energie-opwek, in samenspraak met de omgeving en tussen gemeente en initiatiefnemers.

Voor energieprojecten worden de volgende processtappen doorlopen:

1. Afstemming en samenwerkingsovereenkomst met een lokaal gewortelde partij zoals de Dorpen van Morgen (indien de initiatiefnemer geen onderdeel uitmaakt van de Dorpen van Morgen).
2. Locatiescan door de gemeente op basis van concreet voorstel.
3. Opstellen communicatie- en participatieplan door initiatiefnemer.
4. Dialoog met de omgeving.
5. Afspraken tussen initiatiefnemer(s), de lokale partij en de gemeente op hoofdlijnen vastleggen.
6. Uitwerken en aanvraag Omgevingsvergunning.
7. Gemeentelijke toetsing Omgevingsvergunning.
8. Afspraken verifiëren en definitief vastleggen in een anterieure overeenkomst (gemeente en initiatiefnemer).
9. Raadsbesluit ontwerpverklaring van geen bedenkingen
10. Inzage ontwerp en mogelijkheid tot het indienen zienswijzen (6 weken)
11. Afweging zienswijzen door college en raad
12. Besluit op Omgevingsvergunning.
13. Bekendmaking Omgevingsvergunning en mogelijkheid tot beroep (6 weken)

6. Maatschappelijke meerwaarde

Een uitgangspunt van de gemeente Dalfsen is dat elke zonnepark en windmolen een maatschappelijke meerwaarde heeft, zoals in de RES West Overijssel en de provinciale richtlijnen staat verwoord.

Voorbeelden hiervan zijn:

Aansluiten bij gebiedsopgaven

Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken maar ook eigen opgaven of wensen. De uitdaging is om met de ontwikkeling van grootschalige energie-opwek zoals zonneparken juist deze kenmerken te versterken, opgaven te realiseren en wensen mogelijk te maken.

Hierdoor wordt meerwaarde gecreëerd en wordt de omgeving 'gecompenseerd' voor mogelijke 'lasten' die het zonnepark met zich meebrengt. Voorbeelden:

- Herverkaveling gebied voor behoud en verbetering landbouwstructuur;
- Herverkaveling/ruimte voor versterking landschap;
- Wateropgaven, zoals waterberging, natuurvriendelijke oevers, vernatting, klimaatopgave;
- Extra versterken landschappelijke en cultuurhistorische structuren in het gebied);
- Ecologische kwaliteiten verbeteren (doelsoorten e.d.) en verbeteren biodiversiteit;
- Versterken recreatieve routes: waar liggen kansen voor (recreatie)ondernemers, nieuwe verbindingen;
- Natuurontwikkeling: verbindingzones, natuurontwikkeling, bijbehoud (bijvoorbeeld bloemen stroken en bijenkasten van de lokale imkervereniging).

Extra inzet op duurzaamheidsdoelen

Naast ruimtelijk relevante ideeën zijn ook andere vormen van meerwaarde denkbaar, zoals:

- Inzet op ontwikkeling innovatieve technieken (bijvoorbeeld opslagmogelijkheden van energie);
- Educatiemogelijkheden, samenwerking met kennisinstellingen/scholen;
- Sloop en/of hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en/of erven;
- Bijdragen aan zonnestroominstallaties voor daken in omgeving (particulieren en (agrarische) ondernemers en/of delen van aansluitkosten);
- Aanbieden van zonne-energie installaties (met korting) aan particulieren/bedrijven in de gemeente;
- Realiseren zonne-energie installaties op dak(en) maatschappelijk gebouw(en);
- Creëren lokale werkgelegenheid (invulling geven Social Return On Investment);
- Inzet op sociale opgaven (bereikbaarheid openbaar vervoer, langer zelfstandig wonen e.d.).

Toetsing maatschappelijke meerwaarde

Bij de toetsing of er voldoende sprake is van maatschappelijke meerwaarde wordt gekeken naar impact en schaal van de voorziening voor energie-opwek en of er sprake is van eigenbelang of maatschappelijk belang.

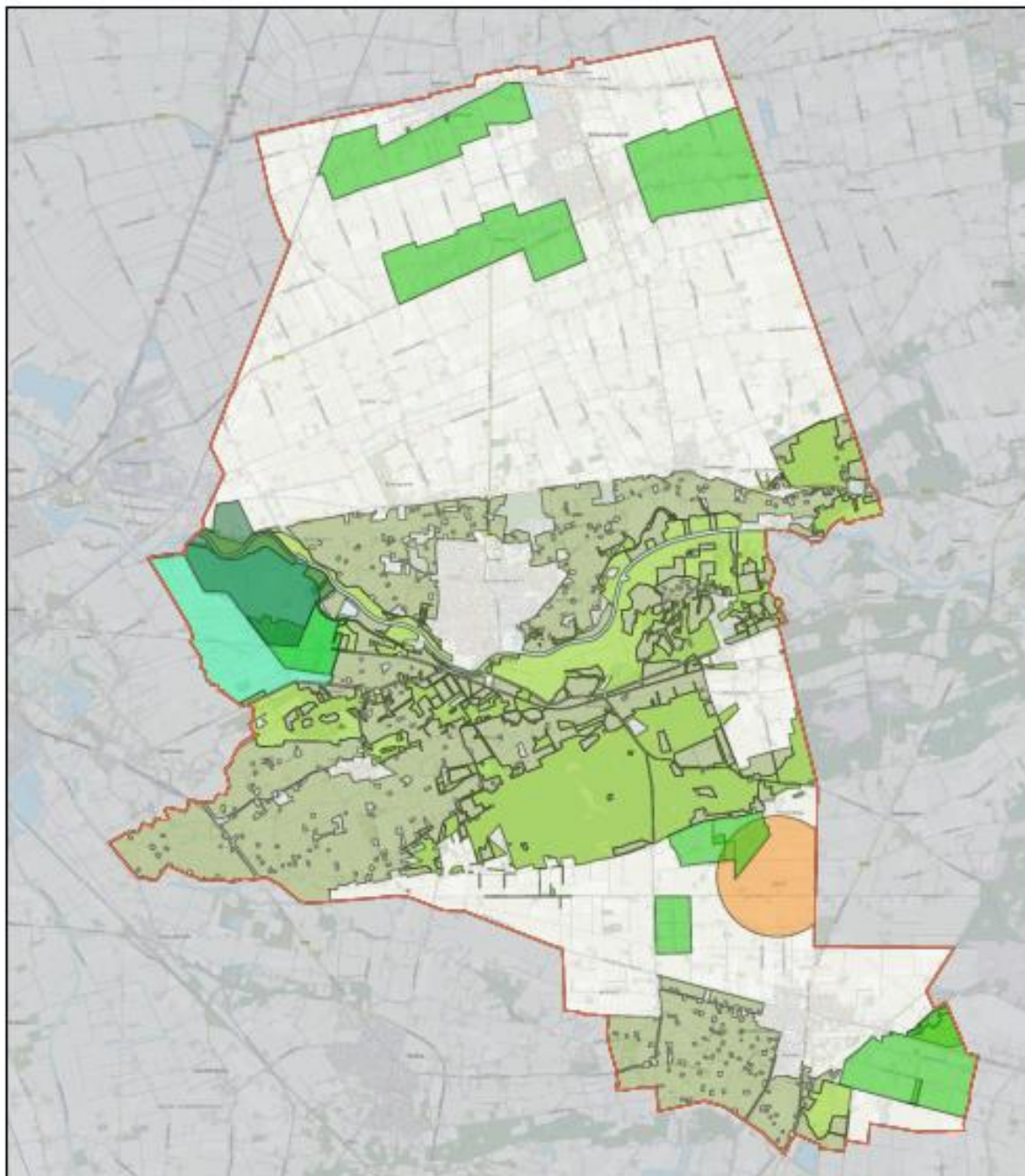
Dit bepaalt bij welke inspanning er sprake is van voldoende balans tussen de aanleg van de voorziening en de maatschappelijke meerwaarde. Er kan daarmee ook sprake zijn van een samenhang met het aandeel lokaal eigendom, de mate waarop de opbrengsten door de lokale eigenaren in het gebied worden besteed en de mate waarin bijvoorbeeld door meervoudig ruimte gebruik ook andere maatschappelijke gebiedsdoelen worden gerealiseerd.

Bij de uiteindelijke vergunningaanvraag moet in ieder geval aangegeven worden:

- Welke punten zijn onderzocht en besproken met de omgeving;
- Waar bij het betreffende energieproject de maatschappelijke meerwaarde wordt gecreëerd;
- Waarom dit in balans is met impact en schaal van het energieproject.

Bijlage

Kaart met globale ligging uitsluitgebieden

Legenda

- Grondwaterbeschermingsgebied
- Landschapselement
- Luchtverkeer
- Verkavelingsstructuur
- Agrarisch met waarden
- Natuur

gemeente **Dalfsen**
Team

datum: 28/04/2021

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden

schaal:
1:90.000

